

SAKSPAPIR

Saksnr	Utval	Type	Dato
32/2019	Formannskap/plan- og økonomiutvalet	PS	29.05.2019
39/2019	Kommunestyret	PS	17.06.2019

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Åse Elin Myking	FE-210, FA-U03	18/680

AO-SENTERET KF - VURDERING AV FRAMTIDIG ORGANISERING/SELKAPSFORM - DRØFTINGSSAK

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Formannskap/plan- og økonomiutvalet - Sak 32/2019

FPØ - Behandling:

Framlegg frå ordførar om at AO-senteret KF forblir kommunalt føretak i framtida.

Dette vart samrøystes vedteke.

FPØ - Tilråding:

AO-senteret KF vert organisert som eit kommunalt føretak.

Kommunestyret - Sak 39/2019

KOM - Behandling:

Samrøystes vedtak.

KOM - Vedtak:

AO-senteret KF vert organisert som eit kommunalt føretak.

Saksopplysningar:

Samandrag/konklusjon (kort om saka)

Kommunestyret har bede om det vert utarbeida ei sak som drøftar organisering/selskapsform for AO senteret i framtida. Saka viser til ulike alternativ for ei slik verksemd. Det vert og vist til vedtatte prinsipp vedtatt i kommunen si eigarskapsmelding. Regjeringa er i gang med gjennomgang av oppgåver og finansiering knytt til VTA-plasser og vurderer å tildele kommunar eit større ansvar i framtida.

Rådmann legg saka fram som ei drøftingssak i første omgang.

Formelt grunnlag

Budsjett 2017 - Sak 103/2016

Bakgrunn for saka

Kommunestyret vedtok i samband med budsjettet 2017 følgande:

Kommunestyret ber om at det vert utarbeida ei sak som drøftar/evaluerer om AO senteret KF skal vera eit kommunalt foretak slik som i dag, eller om det kan vera formålstenlig for dei med ei anna organisering/selskapsform for framtida. Saka bør utarbeidast i nært samarbeid med AO senteret sjølv. Det bør også vurderast om det kan vera aktuelt å ha dette som eit tema til drøfting i kommunestyret, før endelig sak kjem opp for avgjersle i kommunestyret.

Saka har vorte utsatt ein del av ulike grunnar, jf meldingar til kommunestyret.

Val av selskapsform vil gje rammer for utøving av eigarskapen. Kommunen kan i utgangspunktet fritt velje kva for selskapsform ein ynskjer. Før kommunen avgjer kva for selskapsform som er mest føremålstenleg i, er det viktig å gjere ei grundig vurdering. Selskapsformen lyt ta omsyn til dei oppgåver og funksjonar selskapet er meint å utføre, og kva for rammevilkår selskapet treng.

I eigarskapsmeldinga er det vedtatt følgande prinsipp for god eigarstyring:

1. Kommunen skal etablere og avvikle selskap på bakgrunn av ein grundig analyse av kommunen sitt behov og mål for verksemda.
2. Kommunen set klåre mål og resultatkrav til selskapa.
3. Eigaravgjerder og vedtak kan berre det einskilte eigarorgan fatte/gjere.
4. Kommunen utøver sin eigaroppfølging gjennom rapportering, dialog og kontroll
5. Styret sin samansetnad er kjenneteikna av kompetanse, kapasitet og mangfald ut frå eigenarten ved selskapet.
6. Styret sitt arbeid bør vere strukturert, kompetent og vere gjenstand for jamnlege evalueringar
7. Det skal være openheit knytt til kommunen sitt eigarskap i selskap.
8. Kommunen sitt eigarskap skal bidra til samfunnsansvarleg forretningsdrift.

Kommunalt føretak

AO Senteret er organisert som eit kommunal føretak etter kommunelova. Kommunale føretak er ein del av kommunen som rettssubjekt. Organisasjonsforma vert som regel nytta når både forretningsmessige og samfunnsmessige omsyn skal takast i vare.

Føretaket har eige styre og ein daglig leiar, jf. kommunelova § 64. Kommunestyret vel styremedlemmane. Styret er direkte underordna kommunestyret, og daglig leiar er direkte underordna styret.. Styret har mynde til å treffe avgjersle i alle saker som gjeld føretaket og verksemda, innanfor ramma av det formålet kommunestyret har fastsatt i vedtektene. Mynde er avgrensa til dei budsjettfullmaktene kommunestyret gjev. Kommunestyret kan også avgrense styret sitt mynde gjennom sin generelle instruksjonsmyndigheit, som gjev ytterlegere adgang til folkevalgt kontroll med føretakets verksemd.

Reglane i kommunelova om økonomiforvaltning gjeld også for føretaket. I ny kommunelov er det sterkare fokus på kommunestyrets eigarstyring og krav om at eigarskapsmeldinga skal omfatte kommunale føretak.

Kommunalt selskap

Føresegna om aksjeselskap er regulert i aksjelova av 19.07.1997 nr 44. Eit aksjeselskap er eit eige rettssubjekt. Generalforsamlinga er aksjeselskapet sin øvste mynde. Og aksjeeigarane utøver sin eigarmynde gjennom generalforsamlinga. Generalforsamlinga kan treffe vedtak i alle selskapsaker

med mindre lova seier noko anna. I heileigde kommunale aksjeselskap kan kommunestyret vedta at kommunestyret eller anna utval er generalforsamling.

Kommunestyret har generell mynde til å styre alle verksemdar som er organisert innanfor kommunen sine eige organ. Når ei verksemd er organisert som sjølvstendig rettssubjekt, kan ikkje kommunen nytte instruksjon, og må i staden styre gjennom andre verkemiddel eller gjennom eigarstyring. Styring gjennom eigarposisjon legg avgrensingar på kva form og innhald styringa kan ha. Det er selskapslovgjeringa som legg dei juridiske rammene for eigarstyring og selskapsleiing. Vedtekter eller selskapsavtale er lovfesta styringsdokument som regulerer dei viktigaste relasjonane mellom eigarane og mellom eigarane og selskapet.

Kommunalt eigde selskap er ofte oppretta for å utføre tenesteproduksjon på vegne av deltakarkommunar. Det kan utarbeidast avtaler mellom selskapet som tenesteleverandør og kommunen som bestillar av tenester frå selskapet.

Styret har det overordna ansvaret for forvaltninga av selskapet. Hovudregelen er at det er styret som tilset og er overordna dagleg leiar. Dagleg leiar skal styre selskapet etter dei planer, retningslinjer og prinsipp som styret har vedtatt, og rapporterer til styret. Økonomisk risiko i høve til eigaradel i aksjeselskap er direkte knytt til verdien av aksjekapitalen som kommunen har skutt inn.

Eigarkommunar kan tildele oppdrag via reserverte kontraktar jf forskrift for offentlege anskaffingar § 16-9 *Kontrakter som reserveres for virksomheter med funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer.*

Anna organisering

Interkommunalt samarbeid er blant andre moglege selskapsformer for denne type verksemd. Etter ny kommunelov kan eit interkommunalt samarbeid foregå gjennom eit interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgåvefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkefellesskap, ei foreining eller på anna måte som det er rettsleg adgang til, jf §17.1.

Interkommunale selskap (IKS), aksjeselskap eller kommunalt oppgåvefellesskap (kml §19) kan vera aktuell styreform. Verksemda vil vera eige rettssubjekt ved IKS og AS. For eit kommunalt oppgåvefellesskap er dette valfritt.

Oppsumert oversikt over ulike styreformer (frå eigarskapsmeldinga):

Eigarform	Rettssubjekt	Ansvar for selskapet sine pliktar	Øvste mynde	Lovheimel
Aksjeselskap heleigd	Eige	Avgrensa	Generalforsamlinga	Aksjelova
Aksjeselskap deleigd	Eige	Avgrensa	Generalforsamlinga	Aksjelova
Kommunalt foretak	Integrert del av kommunen	Uavgrensa	Kommunestyret	Kommunelova
Interkommunalt selskap	Eige	Uavgrensa	Representantskap	Lov om interkommunale selskap
Stifting	Sjølvstendig	Avgrensa	Styret	Lov om stiftelser
Vertskommunesamarbeid	Integrert del av kommunen	Uavgrensa	Kommunestyret	Kommunelova
Interkommunal samarbeid	Integrert del av kommunen eller eige rettssubjekt	Uavgrensa	Kommunestyret/styret	Kommunelova § 27
Samvirkeforetak	Eige	Avgrensa	Årsmøtet	Lov om samvirkeforetak

Vurdering og konsekvensar

Kommunen har vedtatt mål og prinsipp for eigarskap og eigarstyring. Ulike selskapsformer er aktuelle for denne type verksemd. Det er og fleire døme på at kommunar samarbeidar om denne type verksemd.

I oppgåvemeldinga for kommunane, St.meld 14 (2014/2015) skriv regjeringa *”Tiltaksarrangørene for VTA er i hovedsak aksjeselskaper med kommunalt eierskap. Et mindre antall bedrifter har andre eiere (blant annet ideelle organisasjoner)”*.

Oppgåvemeldinga omtalar grensesnittet mellom dagsenter og VTA: *”I en AFI-rapport (Arbeidsforskningsinstituttet) fra 2012 reises gråsoneproblematikken mellom kommunale dagtilbud og VTA-tiltaket. Det handler blant annet om at det i praksis kan være vanskelig å skille mellom hva som er dagsenterbrukere og hva som er en VTA-deltaker. Dette kan resultere i en «drakamp» om økonomiske ressurser mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommune. Videre er det slik at deltakere i VTA ofte vil være brukere av ulike kommunale tjenester. Kommunene har ansvar for å tilby sine brukere nødvendige helse- og omsorgstjenester. Det kan være hensiktsmessig at det er samme enhet som har ansvar for det totale tjenestetilbudet til disse brukerne. Ekspertutvalget for kommunesektoren vurderer i sin sluttraport at enkelte tiltak med særlig kommunal grenseflate, slik som VTA, kan egne seg for overføring til større kommuner”*.

Regjeringen varslar vidare ei utgreiing der *”ansvaret for finansieringen og forvaltningen av VTA og VTO utredes nærmere med sikte på overføring til kommunene”*.

Endringar i oppgåver kan påverke organisering framover. Det er fleire moglege selskapsformer for denne type verksemd. Eit større ansvar til kommunane kan auke behovet for interkommunalt samarbeid for ein kommune som Vaksdal.

Rådmann legg i første omgang opp til ei drøfting om organisering og selskapsform slik kommunestyret peika på i bestillinga, og legg fram saka utan tilråing om organisering. Styreleiar er orientert om saka.